הרי מושבע ועומד עליו מהר סיני אלא כי הא דאמר רבא [א] שבועה שאשתה וחזר ואמר הריני נזיר אתיא נזירות חיילא על שבועה ורבנן נמי הא מיבעי ליה לאסור יין מצוה כיין רשות א"כ לימא קרא מיין מאי ושכר שמעת מינה תרתי ור"ש היינו טעמא דכתב שכר לאלופי שכר שכר למקדש דכתיב [1] יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך מה גבי נזיר [ב] יין הוא דליתסר אבל שאר משקין לא אף גבי מקדש נמי יין הוא דליתסר אבל שאר משקין המשכרין לא ולאפוקי מדר' יהודה [א] דתניא [ב] ר' יהודה אומר [ג] אכל דבילה קעילית ושתה דבש וחלב ונכנס למקדש חייב איבעית אימא ר"ש לית ליה איסור חל על איסור [ג] דתניא ר"ש אומר האוכל נבילה ביום הכפורים פטור ולרבנן נמי הכתיב [2] מכל אשר יעשה מגפן היין אמרי לך רבנן התם [ד] לימד על איסורי נזיר שמצטרפים זה עם זה ור"ש לית ליה צירוף [ד] דתניא ר"ש אומר (א) כל שהו למכות לא אמרו כזית אלא לענין קרבן: **מתני'** [ה] הריני כשמשון כבן מנוח כבעל דלילה כמי שעקר דלתות עזה כמי שנקרו פלשתים את עיניו הרי זה נזיר שמשון: **גמ'** למה לי למיתנא כל הלין צריכי דאי אמר הריני כשמשון הוה אמינא שמשון אחרינא קמ"ל כבן מנוח ואי תנא כבן מנוח הוה אמינא איכא דמיתקרי הכי קמ"ל כבעל דלילה וכמי שנקרו פלשתים את עיניו: **מתני'** [ו] מה בין נזיר עולם לנזיר שמשון נזיר עולם הכביד שערו מיקל בתער ומביא שלש בהמות ואם נטמא מביא קרבן טומאה נזיר שמשון הכביד שערו אינו מיקל בתער ואם נטמא אינו מביא קרבן טומאה: **גמ'** נזיר עולם מאן דכר שמיה חסורי מיחסרא והכי קתני האומר הריני נזיר עולם הרי זה נזיר (ב) מה בין נזיר עולם לנזיר שמשון נזיר עולם הכביד שערו מיקל בתער ומביא שלש בהמות ואם נטמא מביא קרבן טומאה נזיר שמשון הכביד שערו אינו מיקל בתער ואינו

רש"י

[א] **והרי מושבע ועומד** [ב] **עליו מהר סיני הוא.** דכתיב [ה] זכור את יום השבת לקדשו זוכרהו על היין אין לי אלא בכניסתו ביציאתו מנין ת"ל כו' [ו] (פסחים דף קו.) וקי"ל [ז] דנשבע לבטל את המצוה פטור דלא אתיא שבועה ומבטלה מצוה. וא"ת הא תנן (נדרים דף טז. שבועות דף כה.) חומר בנדרים מבשבועות שכן הנדר חל על דבר מצוה כדבר הרשות דאיש כי ידור נדר לה' כתיב [ח] אפילו במידי דלה' [ג] נמי לא קשיא דהא לא הוי אלא כגון דאמר ישיבת סוכה עלי דאוסר אותה עליו ואין מאכילין את האדם דבר האסור לו אבל אם אמר קונם שלא אשב בסוכה אין בדבריו כלום והכי מסקינן לה בנדרים בפרק ואלו מותרין (דף טז:): **אלא כי הא דאמר רבא שבועה שאשתה וחזר ואמר הריני נזיר אתיא נזירות חיילא על שבועה.** והיינו דקאמר לאסור יין מצוה דנשבע לשתות כיין הרשות. וכי תימא מאי שנא נשבע מפי עצמו מנשבע מהר סיני הכי אמרינן ליה בהדיא במס' שבועות (דף כט.) שבועה שאוכל ככר זו וחזר ואמר שבועה שלא אוכלנה על הראשונה חייב משום שבועת בטוי ועל השניה חייב משום שבועת שוא והתם מפרש טעמא ומיהו איכא לן למשמע מינה [ד] דקאמר חייב על השניה [א] אע"ג דהוי נשבע לבטל את המצוה דנזירות נמי חיילא אהאי דנשבע לשתות יין: **מאי ושכר ש"מ תרתי.** לאסור יין מצוה כיין הרשות וכי לא נדר נמי אלא מחד מינייהו דהוי נזיר מכולהו: **אף גבי.** כהן הבא למקדש כי שתה יין הוא דליתסר אבל כי שתה שאר מילי דמשכרין לא ולאפוקי מדר' יהודה כו': **קעילית.** שם מקום: **איבעית אימא.** היינו טעמא דר"ש דאמר אינו חייב בנזירות עד שיזיר מכולן בסתם דאמר הריני נזיר דר"ש לטעמיה דלית ליה איסור חל על איסור וה"נ כי אסר עצמו מן החרצנים ומן הזגין [ה] וחיילא עליה נזירות לא אתי אידך פלגא דתגלחת וטומאה (ה) וחיילא עילויה אי נמי כי הזיר עצמו מן היין לא אתי איסור תגלחת וטומאה וחייל אאיסור יין לשוייה נדר גמור: **ומנא תימרא דר"ש לית ליה איסור חל על איסור דתניא ר"ש אומר האוכל נבילה ביום הכפורים וכו'.** דלא אתי איסור יום הכפורים וחייל אאיסור נבילה דלא אמרינן מיגו דאתא יום הכפורים ואיתוסף איסורא לגבי שאר מילי איתוסף נמי לגבי נבילה. ור"ש לטעמיה דאמר במסכת כריתות (דף כג.) דאפילו איסור חמור לא אתי וחייל על איסור קל והכי [ו] פרישנא לה במסכת [ז] [יבמות] (דף לג:) ובמסכת שבועות (דף כד.): **לימד על כל איסורי נזיר שמצטרפין זה עם זה.** לכזית שאם לא אכל בין חרצן וזג אלא כזית בלבד חייב מלקות: **ור"ש.** דלא דריש ביה האי טעמא אלא עד שיזיר [ח] כו' אזיל לטעמיה דלא מצריך ליה האי קרא משום צירוף דלר"ש לית ליה צירוף דקסבר ר"ש אפילו לא אכל אלא כל שהוא חייב דעובר בלאו האמור בו מחרצנים ועד זג לא יאכל (ט) דתניא ר"ש אומר כל שהוא למלקות [ט] לא אמרו שיעור אכילה לכזית אלא לענין קרבן ולענין שאר איסורין שחייבין על [י] שגגתו חטאת כגון חלב ודם וחמץ בפסח אבל גבי נזיר כי עבר על נזירותו ואכל זג או חרצן דמילקא הוא דלקי ולא הוי חייב קרבן בכל שהוא מחייב ולא בעינן ביה צירוף הלכך הואיל ולא מיצטריך [כ] משום צירוף [ל] מייתר ליה קרא לההוא טעמא דאינו חייב עד שיזיר מכולן: **מתני' הריני כשמשון** (ג) [מ] **או כבן מנוח או כבעל דלילה.** או שלא אמר כבעל דלילה אלא אמר כשמשון או כבן מנוח כמי שעקר דלתות עזה או שלא אמר דלתות עזה אלא אמר כשמשון כבן מנוח כמי שנקרו פלשתים את עיניו: **הרי זה נזיר שמשון.** צריך לנהוג בעצמו בנזירות שמשון. ולקמן מפרש היכי הוי: **גמ' דאי אמר כשמשון.** ותו לא ה"א שמשון אחרינא קאמר להכי אמר כבן מנוח ואי הוה אמר נמי כשמשון כבן מנוח בלבד ה"א איכא איניש אחרינא דאתקרי נמי הכי או בן מנוח או שמשון בן מנוח לה"ק בהדייהו כבעל דלילה או כמי שנקרו פלשתים את עיניו או כמי שעקר דלתות עזה דמיגליא מילתא דלא הוה אחרינא: **הריני נזיר עולם הרי זה נזיר.** [נ] כל ימי חייו דכי אמר הריני נזיר עולם משמע דנזירות קבל עליו עד עולם [ס] לפיכך כיון שהגיע לל' יום שיש לו כובד שיער מיקל בתער [ע] ומגלח כל ל' ול' (ד): **ומביא.** לכל תגלחת ותגלחת ג' בהמות חטאת ועולה ושלמים כמו שנאמר בענין [במדבר ו]: **ואם נטמא מביא קרבן טומאה.** כבש בן שנתו לאשם ושתי תורים או שני בני יונה. אבל המקבל עליו נזירות שמשון הרי זה נזיר עולם ולעולם אינו מיקל בתער: [י] **ואם נטמא אינו מביא קרבן טומאה.** שכן מצינו בשמשון שנטמא למתים כדמפרש לקמן [ע"ב]:

תוספות

[י] **עד שיזיר מכולן.** או יאמר סתמא דמשמע כל מילי דנזירות קיבל עליה ואם בא לפרש חרצן וזג צריך לפרש כולם גם תגלחת וטומאה: **מכל אשר יעשה מגפן היין.** אלמא דמכולהו צריך להזיר וא"ת ואכתי תגלחת וטומאה לא שמעינן וי"ל כיון דגלי לן ביין ה"ה שצריך לקבל גם תגלחת וטומאה ונפקא לן מלישנא דקרא מכל: **מיין ושכר יזיר.** משמע אפילו בחד הוי נזיר דהא כבר כתיב מכל אשר יעשה מגפן למה לי למיכתב מיין ושכר אלא לאשמועי' דאפי' לא נדר כי אם בחד מהני דחייל נזירות עליו ואפילו כשבא לפרש דהכא חרצן וזג לא כתיבי: **לאסור יין מצוה כיין הרשות.** כלומר מקרא יתירא דמיין ושכר יזיר: **מאי היא קידושא ואבדלתא מושבע ועומד מהר סיני הוא.** דקדוש היום דאורייתא ואיך תחול עליו נזירות וקשה דאדרבה להכי איצטריך קרא מיותר לומר דחייל עליה נזירות ועוד קשה מאי משני בתר הכי כגון שנשבע לשתות וחזר ונדר בנזיר דאתיא נזירות וחייל אשבועה מ"מ תקשי לו הרי מושבע ועומד מהר סיני כלומר דאין מושבע ועומד גדול מזה שנשבע לשתות ועוד קשה דקדוש היום [1] לאו דאורייתא הוא דנהי נמי דכתיב זכור ודרשינן זוכרהו על היין אסמכתא הוא [ל] לכ"נ לר"ת דגרסינן בתמיה וכי מושבע ועומד מהר סיני כלומר ל"ל קרא מיותר לאסור יין מצוה וכי מושבע וכו' דנהי דקידוש היום דאורייתא על היין לאו דאורייתא [ב] דזוכרהו על היין אסמכתא והשתא משני כגון שנשבע לשתות וקמ"ל קרא יתירא דחייל עליה אע"ג שנשבע לשתות (ו): **לאלופי** למקדש. מהכא (ה) ואינו חייב למקדש אלא אין ושכר ולאפוקי מרבי יהודה כו': **ר"ש לית ליה איסור חל על איסור.** פירוש בעלמא כדתניא כו' ואי לאו קרא הכא ה"א היכא דנשבע שלא לשתות ושוב הזיר בנזיר ושתה ביין לא חייב אנזירות קמ"ל קרא יתירא דמיין ושכר דאם נשבע שלא לשתות כוס זה ונדר בנזיר ועבר ושתה הכוס דלקי תרתי משום שבועתא ומשום נזירות ולא תימא כדקאמר רבא לעיל שבועה שאשתה אלא תוכל לתרץ אפילו שבועה שלא אשתה כדפירשתי: **ורבי שמעון לית ליה צירוף.** כלומר אין צריך יתור לצירוף דאפי' בשאר איסורים כחלב ודם מחייב בכל שהו ולא אמרו כזית אלא לקרבן והכא לא שייך צירוף לקרבן שקרבן נזיר אינו בא על ששתה יין אלא מלקות והקרבן בא על השלמת נדרו: **מה בין נזיר שמשון לנזיר עולם.** וא"ת שאלה איכא בינייהו דנזיר שמשון ליתא בשאלה ונזיר עולם איתא בשאלה כדאי' בפ' בתרא דמכות (דף כב.) גבי חורש תלם אחד וי"ל מילתא דליתא בנזירות לא קתני ואם ישאל על נזירות אז לא הוי נזיר וה"ק מה בין נזיר שמשון כו' כשניהם נזירין: [מ] **כשמשון כבן מנוח כבעל דלילה.** אבל כשמשון לחודיה או כבן מנוח לחודיה לא סגי עד שיאמר שלשתן כדמוכח בגמ' מכאן ואילך גריס ר"ת וכמי שעקר דלתות עזה בוי"ו וכמי שנקרו פלשתים את עיניו דאו או קאמר כלומר או שיאמר כמי שעקר או כמי שנקרו כו' [ג] דאי אמר כבעל דלילה לחוד או כמי שעקר דלתות עזה לחוד או כמי שנקרו פלשתים את עיניו לחוד דהוי נזיר שמשון דהא ליכא למיטעי: **נזיר עולם מיקל.** ולא מגלח לגמרי כאבשלום שלא גלח לגמרי שהרי נתלה בשערו: **ומביא ג' בהמות.** בשעה שמיקל הלכה למשה מסיני ואסמכתא מאבשלום דאמר אשלם נדרי חטאת עולה ושלמים כנזיר טהור: **קרבן טומאה.** שתי תורים ואשם: קרבן

עין משפט נר מצוה

יח א מיי' פ"ו מהלכות נזירות הלכה יא סמג לאוין קכ:
יט ב מיי' פ"ה מהל' נזירות הלכה א סמג שם:
כ ג מיי' פ"א מהלכות ביאת מקדש הל' ג סמג לאוין שם וע"ש כב"מ:
כא ד מיי' פ"ה מהל' נזירות הלכה ג:
כב ה מיי' פ"ג מהל' נזירות הלכה טו סמג לאוין רמג:
כג ו מיי' שם הלכה יב:

תורה אור השלם

1. יַיִן וְשֵׁכָר אַל תֵּשְׁתְּ אַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ בְּבֹאֲכֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תָמֻתוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם: ויקרא י ט
2. כָּל יְמֵי נִזְרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מִגֶּפֶן הַיַּיִן מֵחַרְצַנִּים וְעַד זָג לֹא יֹאכֵל: במדבר ו ד

מוסף רש"י

אתיא נזירות חיילא על שבועה. ואין זה בכלל מושבע ועומד מהר סיני לומר שלא תחול עליו נזירות מדין כולל, אחר שהוא הוא שחייב חיובו על עצמו ועיקר האיסור הבא ולא מהר חורב הופיע, ויכולה בזה נזירות לחול עליו מדין כולל (מאירי בשמו, עי"ש שתמה ע"ז). קעילית. שם מקום (יומא עו:). אכל דבילה קעילית, הגדילה באותו מקום ומשכרת כיין (בכורות מה:). דבש. מי"ד בלעג"ע, מים ודבש מלוקין ביחד (שם). חייב. מלקות, כר' יהודה מוקמינן לה בפרק אמרו לו בכריתות (יג:) דקאמר התם על שאר משכרין לאזהרה דאל תשת (בכורות מה:) וכהנים עסקינן (סנהדרין עא.). ר"ש לית ליה איסור חל על איסור. וכי אמר הריני נזיר מן החרצנים לא חל עליו אלו נזירות, וכי הדר ואמר מן התגלחת ומן הטומאה לא אתי חלי נזירות דתגלחת וטומאה וחייל אחלי נזירות דחרצנים וזוגים, דאין איסור חל על איסור, הילכך אינו חייב עד שיזיר מכולם בבת אחת, דאמר הריני נזיר סתם (ראא"ה בשמו). האוכל נבילה ביום הכפורים פטור. מכרת, דלא אתי איסור יום כפורים ומיחל אאיסור נבלה קדיש, אם נתנבלה מערב יום כפורים הרי קדם איסור נבלה, ואם נתנבלה ביום כפורים אפילו הכי איסור היתה עליו מבערב משום אבר מן החי (קדושין עז: וכעי"ז פסחים לה. וכריתות כג.) ושוגג פטור מחטאת (פסחים לה.). כל שהו למכות. בכל האיסורין, למכות. התראה, לא אמרו כזית. הלכה למשה מסיני, אלא לענין קרבן. דשגגת כרת (שבועות כא: וכעי"ז מכות יז.) ולכלולה כל שהוא עובר בלאו (מעילה יח.).

פי' הרא"ש (המשך)

והא"ג כי הא דאמר רבא כלומר כי היכי דאמר רבא דנזירו' חלה על שבועה ה"נ חלה על מצות קידוש. ור"ת גריס קדושא ואבדלתא מושבע ועומד מהר סיני הוא בתמיה ואמאי צריך קרא למימר שנזיר נאסר ביין קידוש והבדלה: ואיבעית אימא ר"ש לית ליה איסור חל על איסור פר"ת ומשכר יתירא שמעינן ליה דנזיר ששתה יין בי"ה אין חייב משום י"ה דלא אתי איסור י"ה וחייל אאיסור נזיר. ומהכא יליף ר"ש בכל דוכתא דאין איסור חל על איסור דהכי משמע פשטא דקרא מיין ושכר יזיר דה"ק משום יין ושכר חייב על יין ושכר ולאו משום איסור אחר דלא

מסורת הש"ס

א) [כריתות מסיק הש"ס כמאן אזלא הא דתניא אכל דבילה כו' כר' יהודה וגם בבכורות לא הביא הך דר' יהודה אומר וע"ש ברש"י ובתוספתא דכריתות פ"א תניא ר' יהודה אומר על היין במיתה ועל המשכרין באזהרה לפיכך אם שתה חלב ודבש הרי זה לוקה ארבעים], ב) [יומא עו:] סנהדרין ע:, ג) [כריתות יג:] שבועות כג. כריתות יג: [בכורות מה:], ג) שבועות כד. פסחים לו. קדושין עז: [כריתות כג.], ד) [מעילה יח. מכות יז. שבועות כא:], ה) [שמות כ], ו) [פסחים לא: ותוס' בשאר דוכתי לא נמצא עי' במגיד משנה ריש פ' כ"ט בהל' שבת ובמגדל עוז שם], ז) [שבועות כז:], ח) [במדבר ל], ט) [במדבר ו], י) [שייך לע"ב], כ) מכאן עד ד"ה מאי היא שייך לעיל ג., ל) [וע"ע תוס' פסחים קו. ד"ה זוכרהו וכו' ועוד אלינו למימר כו'], מ) שייך קודם ד"ה מה.

נוסחת הריב"ן

א] והא: ב] מינת עליו ליתא בכי"ו: ג] דלה' נמי: ד] מדקאמר: ה] חיילא: ו] פרישית: ז] (כתובות): ח] מכולן: ט] יזכר: י] שגגתן: כ] אצטריך: ל] דמייתר: מ] הריני כשמשון (או) כבן מנוח (או) כבעל דלילה. (או) שלא אמר כבעל דלילה: נ] (כל ימי חייו) ליתא בכי"ו: ס] לפיכך כיון שהגיע: ע] בתער ס"ד ומה"ד תגלחת כל ל' ול':

הגהות הב"ח

(א) גמ' דתניא ר"ש אומר כל שהוא. נ"ב ע"ל סוף דף ל"ז ודף ל"ח: (ב) שם הרי זה נזיר עולם מה בין. נ"ב הריני כשמשון כבן מנוח כבעל וכו' לשמשון כבן מנוח וכו' ותיבות או שלא אמר נמחק ג' פעמים: (ד) ד"ה הריני נזיר עולם וכו' כל ל' ול' ומביא הס"ד: (ה) תוס' ד"ה לאלופי למקדש מהכא דאינו חייב:

גליון הש"ס

תוד"ה מאי היא וכו' לכ"נ לר"ת. עי' סוטה דף לב ע"א תוד"ה ק"ש:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה אלא כי הא דאמר רבא שבועה וכו' אע"ג דהוי נשבע לבטל את המצוה. נ"ב עי' על כוונת רש"י זה אורח מישור: ב] תוס' ד"ה מאי היא קידושא ואבדלתא וכו' דנהי דקידוש היום דאורייתא על היין לאו דאורייתא. נ"ב עיין רמב"ן: ג] ד"ה כשמשון וכו' דאי אמר כבעל דלילה לחוד. נ"ב עיין תוספות יו"ט ואורח מישור.

הגהות התוספות

1. נ"ל דקדוש היום על היין.

פי' הרא"ש

אלימא קדושא ואבדלתא מושבע ועומד מהר סיני הוא דכתיב זכור את יום השבת לקדשו ודרשינן בערבי פסחים זכרהו על היין. וקשה נהי דקידוש הוי דאורייתא כדאי' בברכו' נשים חייבות בקידוש היום דבר תורה מיהו

קידוש על היין לאו דאורייתא מקדשין על הפת במקום שאין יין והאי דדריש זכרהו על היין אסמכתא בעלמא הוא. ועוד אבדלתא מאי איכא למימר ע"כ לאו דאורייתא הוא. ועוד מאי קאמר אלא כי הא דאמר רבא שבועה שאשתה וכו' ואמאי חזר בו מקדושא ואבדלתא כי היכי דחל נזירו' על שבועה ה"נ חל על מצות קידוש. ונ"ל דהא לא ל"ק דלהך פירושא לא גריס אלא

אתי איסור אחר וחייל עליה. וקשה דבפ' כל הבשר דריש שמואל דאין איסור חל על איסור מקרא דומתו בו כי יחללוהו ודריש הכא מיין ושכר דגבי נזיר חל איסור על איסור דאם אמר שבועה שלא אשתה וחזר ואמר הריני נזיר אתיא נזירות וחיילא אשבועה ולוקה שנים דהכי משמע פשטא דקרא:

ואינו מביא קרבן טומא' קרבן הוא דלא מייתי אבל נזירות חיילא עליה מני מתני' לא רבי יהודה ולא ר"ש דתניא [א]ר' יהודה אומר נזיר שמשון [א]מותר ליטמא למתים שכן מצינו בשמשון שנטמא ר"ש אומר האומר נזיר שמשון לא אמר כלום שלא מצינו בשמשון שיצאת נזירות מפיו מני אי ר' יהודה האמר אפילו לכתחילה ומתניתין קתני אם נטמא אי ר' שמעון האמר לא חיילא עליה נזירות כלל לעולם ר' יהודה היא ואיידי דקתני גבי נזיר עולם אם נטמא תנא נמי גבי נזיר שמשון אם נטמא לימא בפלוגתא דהני תנאי קמיפלגי [ב]דתנן [ג]הרי עלי כבכור רבי יעקב אוסר ור' יוסי [ב]מתיר מאי לאו ר' יהודה סבר לה כר' יעקב דאמר לא בעינן דבר הנידר ור' שמעון סבר לה כר' יוסי דאמר בעינן דבר הנידר לא דכולי עלמא [ג]בעינן דבר הנידר ושאני גבי בכור דכתיב ביה [1]לה' [ד]לרבות את הבכור ור' יוסי אמר לך ההוא לה' מיבעי ליה לרבות חטאת ואשם ומה ראית לרבות חטאת ואשם ולהוציא את הבכור [ד]מרבה אני חטאת ואשם שכן מתפיסן בנדר ומוציא אני את הבכור שאין מתפיסו בנדר ור' יעקב אמר לך בכור נמי מתפיסו בנדר הוא [ה]דתניא של בית רבינו אמרו מנין לנולד לו בכור בתוך עדרו [ה]שמצוה עליו להקדישו שנאמר [2]הזכר תקדיש ור' יוסי אמר לך נהי דמצוה להקדישו אי לא מקדיש ליה [ו]מי לא קדוש גבי נזיר נמי הכתיב [3]לה' ההוא מיבעי ליה לכדתניא [ו]אמר שמעון הצדיק מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא חוץ מאדם אחד שבא אלי מן הדרום יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים אמרתי לו בני מה ראית לשחת שער נאה זה אמר לי רועה הייתי לאבי בעירי והלכתי לשאוב מים מן המעיין ונסתכלתי בבבואה שלי ופחז יצרי עלי וביקש לטורדני מן העולם אמרתי לו ריקה מפני מה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך שסופך להיות רמה ותולע' העבודה שאגלחך לשמי' עמדתי ונשקתיו על ראשו אמרתי לו [י]כמותך ירבו נזירים בישראל עליך הכתוב אומר [3]איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה' ושמשון לאו נזיר הוה והכתיב [4]כי נזיר אלהים יהיה הנער מן הבטן התם מלאך הוא דקאמר ומנלן דאיטמי למתים אילימא מדכתיב [5]בלחי החמור הכיתי אלף איש דילמא [ז]גרויי גרי בהו ולא נגע בהו אלא מהכא [6]ויך מהם שלשים איש ויקח את חליצותם דילמא אשלחינון ברישא והדר קטלינן [ט]ויך ויקח כתיב ודילמא גוססין שוינן אלא גמרא גמירי לה ונזיר עולם היכא כתיב דתניא [פ]רבי אומר [ח]אבשלום נזיר עולם היה שנאמר [7]ויהי מקץ ארבעים שנה ויאמר אבשלום אל המלך אלכה נא ואשלם את נדרי אשר נדרתי לה' בחברון ומגלח אחד לשנים עשר חדש שנא' [8]ויהי מקץ ימים לימים
ויליף

קרבן הוא דלא מייתי. פירוש נזיר שמשון אבל נזירות חייל עליה כלומר לענין שאסור לטמאות למתים לכתחילה:
שלא מצינו בשמשון שיצא נזירות מפיו. כלומר לא נזר בנזיר אלא מבטן אמו היה נדור בנזיר ממילא ואנן בעינן שידור בדבר הנדור כמו הריני כזה שנדר בנזיר כדדרשי' (נדרים דף יז.) כי ידור נדר עד שידור בדבר הנדור:
הרי עלי כבכור. פי' ככר זה כבכור:
לא דכ"ע.[1] כלומר [א] כ"ע אי אמר כעולה וכשלמים הוי דבר הנדור אבל בכור קדוש מרחם אמו רבי יהודה סבר לה כרבי יעקב דאמר לא בעינן דבר הנדור ואם אמר הריני כשמשון הוי נזיר אע"ג דנזיר שמשון לאו נדור הוה אלא קדוש מבטן אמו כבכור:
לא דכ"ע בעינן דבר הנדור בעלמא לגבי נזירות ושאני הכא דכתיב לה'. כי ידור נדר לה' לרבות את הבכור כלומר שהוא לה' ממילא אפילו [הכי][2] הוי נדור:
לרבות את החטאת ואשם. דסד"א עולה ושלמים הבאים נדבה הוי דבר הנדור אבל בחטאת ואשם הבאים בחובה לא מיקרי דבר הנדור קמ"ל לה' דמרבי כל מילי דהוי לה':
שמצוה לקדש. פירוש בכור[3] תקדיש ולומר תוקדש בבכורה אע"פ דקדיש מרחם:
מי לא קדוש. הלכך לאו דבר הנדור הוא כיון דאינו אלא מצוה בעלמא:
גבי נזיר נמי הכתיב לה'. וכי היכי דמרבי ר' יעקב בכור מלה' ה"נ נרבה נזיר שמשון מלה' דכתי' בנזיר:
לא אכלתי אשם נזירות. אבל שאר אשמות היה אוכל אבל אשם נזיר היה קשה בעיניו לאוכלו לפי שאינו בא אלא בנזיר שנטמא וכיון שנטמא הי' דואג פן מתחרט על נדרו שהימים הראשונים נופלין ומביא חולין בעזרה:
עליך הכתוב אומר להזיר לה'. כלומר שתחילת נדרו לגמרי לש"ש ולא היה דואג שיתחרט אע"פ שנטמא אבל שאר נודרים סתמא נודרי' בעת צרה או על עבירה שבידן כדי להצטער ולכפר על עונם וכשמתרבים הימים עליהם ממה שגמרו בדעתן קרוב להיות תוהא על הראשונות:
שמשון לאו נדור הוה. פירוש לא נדור נזיר הוה: והא כתיב כי נזיר אלהים יהיה כו'. וקס"ד שהמלאך היה אומר לאביו שיזירנו כשיולד כדאמרי' לקמן (דף כח:) האיש מדיר בנו בנזיר:
התם מלאך הוא דקאמר ליה. בנבואה ולא יצא נזירות לא מפי אביו ולא מפי שמשון:
גרויי גרי. לשון אנים כלומר מרחוק זורק בהם והרגם:
דילמא גוססין שווינהו. לאו דוקא גוססים כי נזיר אסור ליגע לגוסס אלא כלומר קרוב לגוססין:
אלא גמר'. פירוש דגמרי' דקטלינהו ממש והדר שלוחי שלחינן ואפי' למאן דאמר (יבמות סא.) קברי עובדי כוכבים אינן מטמאין באהל במגע מיהא מטמאין:
ונזיר עולם היכא כתיב. כלומר שמותר להקל ומייתי מאבשלום שהיה מיקל למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה:
את נדרי אשר נדרתי. וסתם נדר משמע ליה נזירות ועוד אחר שלא היה מגלח אלא מימים לימים [ס] משמע שהכביד עליו שערו מכלל דנזירות נדר:
אין

מני אי רבי יהודה הא אמר דמותר לכתחילה. ליטמא ומתני' קתני אם נטמא בדיעבד אבל לכתחילה לא: **תנא נמי גבי נזיר שמשון אם** [א]. וה"ה נמי (א) לכתחילה מותר: **הרי עלי.** ככר זו כבכור: **רבי יעקב אוסר.** דלא בעינן שיהא איסורו בדבר הנידר כגון [ט] חטאת [ב]ושלמים [י](דהא כתיב איש כי ידור נדר לה' לרבות דבר האסור כגון בכור): **רבי יהודה סבר לה כר' יעקב דאמר לא בעינן דבר הנדור.** הכי נמי כי אמר הריני נזיר שמשון הוי נזיר ואע"ג דשמשון לא יצא נזירות מפיו: **ור"ש.** דאומר לא הוי נזיר סבר לה כר' יוסי דאמר מותר משום דלא [ג]התפיס אלא בבכור דלא הוי דבר הנדור שהרי קדושתו מרחם: **ושאני גבי בכור.** דהיינו טעמא דרבי יעקב משום דכתיב לה' איש כי ידור נדר לה' לרבות את הבכור: **לרבות חטאת ואשם.** דכי אמר ככר זה עלי כחטאת וכאשם אסור: **מרבה אני חטאת ואשם שכן מתפיסן בנדר.** שאינו מביא חטאת ואשם עד שיהא מחויב להן ויאמר זהו לחטאתי ולאשמי: **שאין** [ד]**מתפיסו את הבכור בנדר.** [ה]דנדור ועומד מרחם הוא אבל גבי נזיר דכו"ע בין לר' יעקב בין לר' יוסי בעינן דבר הנדור וכי אמר הריני נזיר שמשון לא אמר [ו]ולא כלום: **גבי נזיר** [ז] **נמי.** בין לר' יעקב בין לרבי יוסי אמאי בעינן דבר הנדור הא כתיב ביה לה' להזיר [ח]: **לא אכלתי [אשם] נזירות מעולם.** משום דהוא טעמא דאמרי' לעיל [כ] דכשהן [ט] מיטמאין ורבין עליהן ימי טומאה הן מתחרטין [י]ומביאין חולין לעזרה: **ופחז.** ומהר עלי יצרי והביאני לידי הרהור: **לשאוב מים מן** [כ] [ל]**הגיע** גרסי'. שכן הוא לשון המשנה [מ] ופי' מן המעיין: **עליך אמר הכתוב איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה'.** דמשמע שנודר לשם שמים: **ושמשון לאו נזיר** [ל]**הוא והא כתיב כי נזיר אלהים** [מ]. וקא ס"ד דמנוח קאמר להא מילתא דהוה ליה דבר הנדור דאדם מדיר את בנו בנזיר [נ]: **מלאך הוא דקאמר.** כי נזיר אלהים יהיה הנער מן הבטן אבל מפי [נ] מנוח לא יצא: **דילמא גרדויי גרד להו.** מחתך חתך בהן אבל הוא גופיה לא נגע בהו: **ויך ויקח כתיב.** דמשמע ויך והדר ויקח: **גוססין שוינהו.** ובהדי דהוו גוססין אשלחינהו ולא איטמי בהו: **ונזיר עולם היכא כתיב.** שמיקל בתער ומביא שלש בהמות: ה"ג **דתניא רבי אומר אבשלום נזיר עולם היה שנאמר ויהי מקץ ארבעים שנה** [ס]. ומגלח היה אבשלום לשנים עשר חדש [ע]דבכך הוה ליה כובד ובבציר מהכי לא ה"ל כובד דכאיש גבורתו (שופטים ח) אבל שאר [פ]נזירי עולם מגלח א' לל' יום [צ]דהוי ליה בהכי כובד:
ויליף

עין משפט נר מצוה
כד א מיי' פ"ג מהל' נזירות הלכה יג:
כה ב מיי' פ"א מהל' נדרים הלכה יג סמג לאוין רמב:
כו ג מיי' שם סמג שם טוש"ע יו"ד סי' רד סעיף א וסעיף ב:
כז ד מיי' שם הלכה י:
כח ה ו מיי' פ"א מהל' בכורות הלכה ד סמג עשין ריא טוש"ע יו"ד סי' שו סעיף א:
כט ז מיי' פי"ג מהל' נדרים הל' כג טור שו"ע יו"ד סי' רג סעיף ז:
ל ח מיי' פ"ג מהלכות נזירות הלכה יב:

תורה אור השלם
1. אִישׁ כִּי יִדֹּר נֶדֶר לַייָ אוֹ הִשָּׁבַע שְׁבֻעָה לֶאְסֹר אִסָּר עַל נַפְשׁוֹ לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ כְּכָל הַיֹּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה: במדבר ל ג
2. כָּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בִּבְקָרְךָ וּבְצֹאנְךָ הַזָּכָר תַּקְדִּישׁ לַייָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ: דברים טו יט
3. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַפְלִא לִנְדֹּר נֶדֶר נָזִיר לְהַזִּיר לַייָ: במדבר ו ב
4. כִּי הִנָּךְ הָרָה וְיֹלַדְתְּ בֵּן וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֹאשׁוֹ כִּי נְזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנַּעַר מִן הַבָּטֶן וְהוּא יָחֵל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים: שופטים יג ה
5. וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן בִּלְחִי הַחֲמוֹר חֲמוֹר חֲמֹרָתָיִם בִּלְחִי הַחֲמוֹר הִכֵּיתִי אֶלֶף אִישׁ: שופטים טו טז
6. וַתִּצְלַח עָלָיו רוּחַ יְיָ וַיֵּרֶד אַשְׁקְלוֹן וַיַּךְ מֵהֶם שְׁלֹשִׁים אִישׁ וַיִּקַּח אֶת חֲלִיצוֹתָם וַיִּתֵּן הַחֲלִיפוֹת לְמַגִּידֵי הַחִידָה וַיִּחַר אַפּוֹ וַיַּעַל בֵּית אָבִיהוּ: שופטים יד יט
7. וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם אֶל הַמֶּלֶךְ אֵלֲכָה נָּא וַאֲשַׁלֵּם אֶת נִדְרִי אֲשֶׁר נָדַרְתִּי לַייָ בְּחֶבְרוֹן: שמואל ב טו ז
8. וּבְגַלְּחוֹ אֶת רֹאשׁוֹ וְהָיָה מִקֵּץ יָמִים לַיָּמִים אֲשֶׁר יְגַלֵּחַ כִּי כָבֵד עָלָיו וְגִלְּחוֹ וְשָׁקַל אֶת שְׂעַר רֹאשׁוֹ מָאתַיִם שְׁקָלִים בְּאֶבֶן הַמֶּלֶךְ: שמואל ב יד כו

פי' הרא"ש
הרי עלי כבכור. אם אמר הרי עלי ככר זה כבכור ר' יעקב אוסר. ס"ד דלא בעי' שיתפיס בדבר הנדור. אלא אפי' התפיס בדבר האסור כגון בכור שקדושתו מרחם אסור: מאי לאו ר' יהודה ס"ל כר' יעקב דשמשון נמי לא נדר בנזיר אלא ע"פ המלאך היה נזיר: לא דכו"ע בעי' דבר הנדור שאני גבי בכור דכתיב לה'. ומרבינן מיניה בכור דהוי כעין דבר הנדור דדמי לקדשים. וכן ר' יהודה נמי מרבי' לה' דכתיב גבי נזיר שמשון דדמי לשאר נזירים א"נ דר' יהודה סבר דשמשון קבל עליו נזירות כשהגיע לכלל שנותיו כי כן צוה לו המלאך. א"נ מנוח הדירו כדאמרי' האיש מדיר את בנו בנזיר: שכן מתפיסין בנדר (נזיר) דאע"פ שבאין חובה מ"מ צריך להקדישן: מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא דמתוך שרב' עליו ימי נזירותו מתחרט וקרבנותיו קרובין להיות חולין בעזרה: מלאך הוא דקאמר אבל מנוח לא הדירו: אילימא [מדכתיב] בלחי החמור הכיתי אלף איש. נ"ל דמהאי קרא לא מייתי מידי דבאותה שעה באו עליו פלשתים והוצרך לעמוד על נפשו: ודילמא גרויי גרי בהו. כלומר זרק בהן החץ והרגם והמם כזורק חץ: [א] ודילמא גוססים שוינהו ואפי' למ"ד פ' ג' מינין דנזיר אסור ליגע בגוסס. הכא לאו גוססים ממש אלא סמוכים לגוססים. ונ"ל לחלק בין גוסס בידי שמים לגוסס בידי אדם: ואשלם את נדרי אשר נדרתי וגו' היינו קרבנות נזירותו. ויליף ימים ימים מבתי ערי חומה דכתיב התם ימים תהיה גאולתו:

(זה ההגה היתה כתובה מן הצד בספר שממנו הועתק זה). [א] נראה דדעתו לחלק דגוסס בידי אדם חשוב כמי טפי מגוסס בידי שמים וצ"ע דבפ' הנשרפין דף עח אמרי' דלרבנן דהלכתא כוותייהו גוסס בידי אדם חשיב גברא קטילא משא"כ בגוסס בידי שמים. א"ע:

מסורת הש"ס
א) [תוספתא פ"א], ב) [צ"ל דתניא], ג) נדרים יג:, ד) [נדרים יג. ע"ש], ה) שם יג. ע"ש ערכין כט., ו) [תוספתא פ"ד ונדרים ט:], ז) [גירסת הערוך ערך גרד א' גורדויי גרדי בהון והוא לא נגע בהון. פי' הוא הבקיע ראשם בראש הלחי ומושך ידיו ואינו נוגע בהן ועי' פרש"י], ח) [תוס' סוטה פ"ג ע"ש], ט) צ"ל עולה, י) בס"א ל"ג, כ) [נדרים ט:], ל) צ"ל העין, מ) [כתובות יד:], נ) [לקמן כח:], ס) צ"ל משום,

נוסחת הריב"ן
א] אם נטמא דיעבד: ב] או שלמים והמוסגר פה גריס ליה בכ"י: ג] התפיסו: ד] מתפיס: ה] דקדוש: ו] תיבת ולא ליתא בכ"י: ז] דכ"ע: ח] להזיר לה': ט] תוהים נודרים וכשהן מטמאין: י] ונמצאו מביאין: כ] (העיע): ל] הוה: מ] יהיה הנער וגו': נ] מפיו נמי: ס] שנה וגו': ע] (דבכך הוה כו' דכאיש גבורתו) ליתא בכ"י: פ] נזיר: צ] (דהוי ליה בהכי כובד) ליתא בכ"י:

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה תנא נמי וכו' דלכתחלה מותר:

גליון הש"ס
גמ' ויך ויקח כתיב. עיין בפירוש רש"י בחומש שמות ז' כ' ולקמן דף יט ע"א:

הגהות מהר"ב רנשבורג
א] בתוס' ד"ה הרי עלי כבכור פי' ככר זה כבכור לא דכ"ע כלומר וכו'. נ"ב באורח מישור מוחק תיבות לא דכ"ע ועושה ממנו דבור אחד עד אבל בכור קדוש מרחם אמו ואח"כ מה"ד ר' יהודה סבירא ליה. ומיהו נלענ"ד דגם לפי הנוסחא שלפנינו כאן יהיה סוף הדבור אבל מרחם אמו ואח"כ מה"ד ר' יהודה סבירא ליה וכו' והך ד"ה רבי יהודה ס"ל הוא רק מהופך ושייך קודם ד"ה לא דכ"ע ולפ"ז א"צ שהוא טעות ולחנם כתב האורח מישור דהגה"ת דפוס פפד"מ שלפנינו היא טעות:

הגהות התוספות
1. תיבות לא דכו"ע נמחק. ודיבור זה הוא המשך אחד עם דיבור שלפניו וכצ"ל פי' ככר זה כבכור כלומר דאי אמר כו'. 2. צ"ל אפילו הכי הנודר כן כו'. 3. צ"ל בבכור. ותיבת תקדיש נמחק.

מוסף רש"י
הרי עלי כבכור. בכהן קא מיירי דאי בישראל לית ליה שום זכייה בגוויה, ואסור ליה נמי באכילה שאמר הרי עלי בשר זה כבשר בכור (נדרים יב:). **לה' לרבות את הבכור.** לכל דבר שהוא אסור לגבוה הוא מתפיסו נמי בנדר, אע"פ שהוא אסור בלא נדר, כגון בכור (שם יג.). **מנין כו' שמצוה עליו להקדישו.** לשם בכור ואף על פי שהוא קדוש מאליו (ערכין כט.). **לא אכלתי אשם נזיר טמא.** דנזיר שמיטמא מביא אשם ואחר כך מונה ימי נזירות אחר ומאותו אשם לא אכל (נדרים ט:). **שבא אלי מן הדרום.** שבא להקריב קרבן נזירותו ולגלח שערו (שם). **ופחז יצרי עלי.** מתוך שראיתי במים צורתי כל כך נאה נתגבר עלי יצרי וביקש להביאני לידי מעשים רעים לטורדני מן העולם (שם). **אמרתי לו.** כך אמר בעצמו (שם). **עליך הכתוב אומר איש כי יפלא וגו'.** דהיינו לה' לשם שמים (שם).